

สมาธิต้นคด

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ เพราะธรรมะเป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในสมัยที่
พุทธกาล ในสมัยภัททกัป องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดาองค์ที่ ๔ สมณโคดมเป็น
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ที่มีคุณธรรมในหัวใจต้องซื่อสัตย์กับ
ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้สร้างสมบุญญาธิการมากมายมหาศาลถึงได้ค้นคว้าสังฆธรรมอัน
นี้ขึ้นมา ถ้าค้นคว้าสังฆธรรมอันนี้ขึ้นมา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุขๆ
สุขแท้จริงในพระพุทธานุศาสน์

สุขแท้จริงในพระพุทธานุศาสน์ ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย

แต่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดนะ เวลาเกิด เกิดที่คนต้องมีอำนาจ
วาสนาขึ้นมาเป็นผู้ค้นคว้า คนที่จะค้นคว้าสังฆธรรมขึ้นมาต้องมีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
กับพระปัจเจกพระพุทธเจ้าเท่านั้นที่ตรัสรู้เองโดยชอบ

การตรัสรู้เองโดยชอบต้องมีสติปัญญา การมีสติปัญญาอะไร

พระพุทธานุศาสน์สอนเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา เรื่องมรรค ๘ มรรค ๘ สังฆธรรมอันนั้น สัง
ฆธรรมอันนั้นถ้ามันจะเกิดขึ้นมา มันต้องเกิดขึ้นมาจากหัวใจที่ยิ่งใหญ่ หัวใจที่ยิ่งใหญ่

เพราะเราเกิดมามันลำเอียง เวลาแสดงธรรม อย่าลำเอียงเพราะรัก ลำเอียงเพราะชัง
ลำเอียงเพราะพวกเขา ลำเอียงเพราะพวกเรา

แล้วลำเอียงก็เข้ากิเลสไป ลำเอียงแต่กิเลสของตน ตามความพอใจของตนไง ถ้าตาม
ความพอใจของตนมันจะเป็นสัจธรรมขึ้นมาได้อย่างไร มันเป็นสัจธรรมขึ้นมาไม่ได้ มันเป็นสัจ
ธรรมขึ้นมาไม่ได้เพราะไม่มีสัมมาสมาธิ ไม่มีสัมมาสมาธิ ไม่มีสัจจะไม่มีความจริงในใจของตน
ไม่มีสัมมาสมาธิที่จิตใจที่เป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมา มันจะเอาสัจธรรมมาจากไหน

สัจธรรมมันขึ้นมาด้วยสัจจะความจริง สัจธรรมไม่เกิดขึ้นมาจากการคิด การโกง การฉ้อ
ฉล มันเป็นสัจธรรมขึ้นมาไม่ได้ แต่ถ้าเป็นความจริงๆ ความจริงต้องเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์
ซื่อสัตย์กับธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายิ่งใหญ่ ยิ่งใหญ่เพราะองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ สัจธรรมอันนั้น สัจธรรมอันนั้นเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้าแสดงธรรมๆ ได้ปัญจวัคคีย์ ได้ยสะ ได้ชฎิล ๓ พี่น้อง เวลาได้เอหิภิกขุบวชให้เอง
เทศนาว่าการเอง

พอเทศนาว่าการเอง เห็นไหม ศาสนา เวลามันทำให้คนที่จมอยู่ในวัฏฏะให้พ้นจาก
วัฏฏะเป็นวิวัฏฏะๆ แล้วถ้าเป็นวิวัฏฏะเป็นเพราะอะไร เป็นเพราะได้ฟังธรรมขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ประพฤติปฏิบัติตามธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่บัญญัติวินัยๆ สงฆ์มากมายมหาศาล สงฆ์
มากมายมหาศาลที่ซื่อสัตย์ประพฤติปฏิบัติ ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติธรรมตามความ
เป็นจริง เป็นพระอรหันต์มากมาย ไม่มีวินัย ไม่มีกฎหมาย ไม่มีการบังคับ ไม่ต้องไปครอบงำใคร
ทั้งสิ้น แต่เพราะเขามีอำนาจวาสนาของเขา เขามีอำนาจวาสนาของเขาละ เขาซื่อสัตย์ เขาเชื่อ
ฟัง เขาทำตามสัจจะความจริง ทำตามสัจจะความจริงโดยที่ไม่อิดไม่อดไม่อดไม่อ่อน นี่มัน
เป็นสัจจะความจริงขึ้นมา เห็นไหม พระอรหันต์มากมายมหาศาลเลย

เวลามากมายมหาศาลก็มีคนบวชเข้ามา ตั้งแต่เอหิภิกขุ แล้วเวลาเอหิภิกขุขึ้นมา องค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้บวชให้เอง พอมากขึ้นๆ ก็ถือไตรสรณคมน์ก็เป็นพระขึ้นมา
แต่พอมากขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็บัญญัติวินัยกรรมให้เป็นการบวช ผู้ที่ ๕

พรราชาขึ้น ผู้ฉลาดเป็นอุปัชฌาย์โดยอัตโนมัติ บวชกันมากมายมหาศาล เหลวไหลແລກແລว
หมดเลย แผลกແລว เห็นไหม

ดูสิ เวลาพระจุนทะ พระจุนทะนี้เป็นน้องของพระสารีบุตร เป็นพระอรหันต์ ตระกูลของ
พระสารีบุตร ๗ องค์ ๘ องค์เป็นพระอรหันต์หมดเลย พระเวฬุตตะเป็นน้องชายของพระสารีบุตร
ก็เป็นพระอรหันต์ ความเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาโดยที่เป็นบุญกุศลไง เป็นบุญกุศล ทั้งครอบครัว
เป็นพระอรหันต์หมดเลย

พอเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา เวลาไปวิเวกเผยแผ่ธรรมๆ ไปเห็นเดียรถีย์นิครนถ์เวลาศาสดา
เขาตาย พอศาสดาเขาตายขึ้นมา ลูกศิษย์ลูกหาทะเลาะเบาะแว้งกันมีปัญหามากเลย ก็เห็น
สิ่งใดขึ้นมาก็มาเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ว่าไปเห็นแล้ว ทำไมศาสนาของเขาพอ
หัวหน้าเสียชีวิตไปทำไมมันແລกແລวอย่างนั้น

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกมันไม่มีวินัย

ถ้าไม่มีวินัย พระจุนทะ พระจุนทะอาราธนาให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติ
วินัย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก บัญญัติไม่ได้หรอก มันยังไม่มีเหตุขึ้นมา ธรรม
ทั้งหลายมาแต่เหตุๆ ไม่มีความเลื่อนลอยทั้งสิ้น ไม่ทำอะไรที่มันเป็นความเลื่อนลอยต่างๆ

ไม่มีวินัย แต่เวลาแสดงธรรมๆ สัจธรรมตามความเป็นจริง ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ ผู้ที่
ประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงเป็นพระอรหันต์มากมาย ไม่มีอะไรบังคับนะ แต่พอมันอยู่
ไปๆ มันเกิดขึ้นมา พระสุทินก็มาบวชเหมือนกัน เวลาบวชขึ้นมาแล้วครอบครัวมีลูกชายคนเดียว
พอมีลูกชายคนเดียวขึ้นมา กลับไปบ้าน พ่อแม่ก็ขอให้ขอผู้สืบทอดตระกูล

ก็ไม่มีกฎหมาย ไม่มีคำสั่งห้าม ก็ด้วยความจำเป็น ด้วยความอดอ่อนการร้องขอ นั่นนะ
ก็ไปมีเพศสัมพันธ์กับอดีตภรรยาของตน ท้อง เวลาคลอดลูกมา นายพีชๆ เวลาท้องออกมา ด้วย
การกระทำไปด้วยความบีบคั้น ด้วยการขอร้องของพ่อของแม่ของครอบครัว พอทำสิ่งนั้นไปแล้ว
มันก็ไม่สบายใจ ทั้งๆ ที่ไม่มีกฎหมาย ไม่มีสิ่งใดบังคับ มันสะท้อนใจจนซุบซอม

จนพระเจ้าเห็นมันผิดสังเกตใจ ก็ไปปลอมประโลม ไปถาม ทำไมเป็นอย่างนั้น ชีวิตเรา มันไม่สุขสบายจริงหรือ ทำไมทำให้ร่างกายชubbมอย่างนั้น

ก็บอกว่า วิตกกังวลจนเป็นความทุกข์ความยาก ความทุกข์ความยากเพราะว่าได้ไปเสพ กามกับอดีตภรรยาของตน

โอ้ย! พระติเตียนกันมาก พอพระติเตียนกันมาก ไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประชุมสงฆ์ นี่ไง บัญญัติ บัญญัติเลย บัญญัติเป็นวินัยขึ้นมา เริ่มต้น เป็นผู้เริ่มต้น เป็นบัญญัติวินัยข้อแรกมา แล้วก็บัญญัติมามาก มามากเพราะอะไร เพราะพระมันมากขึ้นๆ ใครจะทำได้ก็ทำด้วยความพอใจของตนๆ

ธรรมและวินัยๆ ธรรมและวินัยเกิดขึ้นจากธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เกิดขึ้นจากสังฆธรรม เกิดขึ้นจากสังคม เกิดขึ้นจากความเป็นอยู่ของมนุษย์ เกิดขึ้นกับนักบวชที่ บวชเข้ามาแล้วไม่เข้าใจสิ่งใดก็มีการกระทำ

“ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเธอๆ” นี่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะ ปรีณิพพานไป

พูดถึงผู้ที่การกระทำ ผู้ที่มีใจเป็นธรรมๆ เวลาใจเป็นธรรมเผยแผ่ธรรมๆ เวลาพระกัสสปะ พระกัสสปะเวลาบวชมาก็บวชเมื่อเฒ่า พอบวชเมื่อเฒ่าขึ้นมาแล้ว อายุมากแล้วถึงมาบวช พอ บวชมาแล้วขอกรรมฐานองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วเข้าป่าเข้าเขาไป

การประพฤติปฏิบัติของพระกัสสปะ พระกัสสปะเวลาประพฤติปฏิบัติด้วยความเข้มข้น ของพระกัสสปะ ถืออุตงค์วัตรๆ จนพระกัสสปะสำเร็จเป็นพระอรหันต์

เวลาสำเร็จเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา สิ่งที้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลามาเจอ พระกัสสปะ เพราะถืออุตงค์ๆ ไง ถือผ้า ๓ ผืน ถือผ้าบังสุกุล ผ้าบังสุกุลซักเอาตามที่เขาทิ้งแล้ว ไม่รับคบตีจีวร นี่ปะถึง ๔ ชั้นนะ ปะชุน แล้วอายุ ๘๐ เทำองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

“กัสสปะเอ๋ย เธอก็เป็นพระอรหันต์แล้ว ทำไมจะต้องถืออุตงค์ ทำไมผ้าปะแล้วปะอีกจน ๔ ชั้นมันหนักขนาดไหน” ผู้เฒ่าผู้แก่ไ้

“ข้าพเจ้าเห็นว่ามันเป็นความเหมาะสมกับข้าพเจ้า”

“แล้วเธอทำไปทำไม”

“ทำไว้เพื่ออนุชนรุ่นหลังต่อไปอนาคตจะได้อ้างอิงเป็นแบบอย่าง”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สาธุๆ เป็นพระองค์เดียวในพระไตรปิฎกที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอาสังฆาฏิขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแลกกับพระกัณฐกะ เป็นจีวรสองชั้น สองชั้นเพราะอะไร

สองชั้นเพราะเริ่มต้นจากเผยแผ่ธรรมๆ มา เผยแผ่ธรรมมา พระจะห่มจีวรอย่างไร จะทำอย่างไร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้พระอานนท์เป็นผู้ออกแบบ ออกแบบจีวรมาๆ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขึ้นไปบนภูเขาที่มันหนาว ว่าจะห่มผ้ากี่ชั้นถึงจะพอดำรงชีพได้ ผ้าสังฆาฏิ ๒ ชั้น ผ้าจีวรชั้นหนึ่ง แล้วก็ผ้าสบง นี่ถือผ้า ๓ ผืนๆ

ผ้าอาบ ผ้าอาบนี้มาทีหลัง ทุกอย่างมาทีหลังทั้งสิ้น มาทีหลังเพราะมันมีวินัยอยู่ในพระไตรปิฎก ถ้าใครไปศึกษาจะเห็นว่าทำไมมันถึงมา เพราะเวลาทรงน้ำ ทรงน้ำอย่างไร ทรงน้ำแล้วเขาเห็นว่ามันไม่เรียบร้อย ถึงได้ขออนุญาตองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้มีผ้าอาบ พอมีผ้าอาบขึ้นมา แล้วก็ผ้าบริวารใจล นี่มันมีมากมายในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ผู้ที่เป็นธรรมๆ นะ เวลาเป็นธรรม เวลาพระกัณฐกะเวลาสั่งสอนพระอานนท์ พระอานนท์เป็นผู้อุปฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาพระอานนท์ เวลาคนมา รับกิจนิมนต์ต่างๆ พระกัณฐกะจะเตือนพระอานนท์ตลอด “อานนท์เล่นเหมือนเด็กๆ” พระอานนท์ต่างๆ คอยอบรมสั่งสอนสิ่งที่ดีงาม

สิ่งที่ดีงามๆ สิ่งที่เป็นธรรมๆ สัจธรรมมันเป็นจริง มันมีคุณธรรมในหัวใจของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ มันมีคุณธรรม มันมีความอบอุ่น มันมีความสุข มันมีคุณค่า แล้วมันเคารพบูชา มันเคารพพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เฝ้า เคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติธรรมวินัยแล้วมันเคารพบูชา ลงในธรรมและวินัย ลงในธรรมและ

วินัยนั้น ถ้าลงในธรรมในวินัยนั้น นี่พูดถึงว่าถ้าจิตใจที่เป็นธรรม จิตใจที่เป็นธรรมมันเป็น คุณประโยชน์ทั้งสิ้น

ฟังธรรมๆ ฟังธรรมมาจากอะไร

ฟังธรรมๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงอัมมจักขุ พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม รัตนตรัยๆ ผู้ที่มีคุณธรรม เห็นใหม่ ยังไม่ได้บัญญัติวินัย พระอรหันต์มากมายมหาศาลเลย

เวลาบัญญัติวินัย บัญญัติวินัยมานานแบบว่าผู้ที่บวชเข้ามาอยู่ที่อำนาจวาสนาของคนๆ สิ่งใช้เวลาเผยแพร่ธรรมๆ มันเป็นคุณประโยชน์ เป็นคุณประโยชน์กับสังคม เป็นคุณประโยชน์กับโลก แล้วสิ่งที่เป็นต่อเนื่องมา

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานนะ เวลาจะปรินิพพาน สิ่งที่จะระล่อมหน้าล้อมหลังอยู่เต็มไปหมด พระอานนท์คร่ำครวญร้องไห้ ถึงเวลาแล้ว เพราะอะไร เพราะอยากให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าดำรงชีพต่อไป เวลาพระอานนท์ไปอาราธนาไป

“อานนท์ เราบอกเธอมาแล้วถึง ๑๖ หน ถ้าเธออาราธนาเรา เราจะห้ามทั้ง ๒ ครั้ง ถ้าครั้งที่ ๓ เราจะรับอาราธนาของเธอ แต่ตอนนี้เราปลงอายุสังขารแล้ว อีก ๓ เดือนข้างหน้าเราจะนิพพาน”

เวลาไป สั่งสอนไป อบรมไปทั่ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลามาปรารธนา มารื้อสัตว์ชนสัตว์ทำคุณประโยชน์ไว้กับโลกมหาศาล ทำคุณประโยชน์ๆ คุณ ผู้ที่พ้นจากทุกข์ได้ก็ให้พ้นจากทุกข์ไป คนที่พ้นจากทุกข์ไม่ได้ก็ให้มีอำนาจวาสนาต่อเนื่องไป เวลาสั่งสอนไป อบรมไปถึงนิพพาน เวลาจะเข้าปรินิพพาน พระอรหันต์นั่งล้อมเต็มเลย

เวลาจะปรินิพพาน พระอรหันต์ทั้งนั้นนั่งล้อมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ แล้วพระอุบาลีถามขึ้นมาไฉว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานหรือยัง

พระอนุรุทธะบอกยัง ตอนนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้าปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน เข้ารูปฌาน อรูปฌาน เข้าสมาบัติ ๘

เวลาสมบัติ ๘ เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอบรมสั่งสอน คีล สมาธิ ปัญญา สมาธิฯ ในมรรค ๘ เวลาเข้าถึงฌาน เรื่องสมาบัติฯ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาอุทกดาบส อาฬารดาบสอบรมสั่งสอนมา บอกว่า เจ้าชายสิทธัตถะได้สมาบัติ ๖ สมาบัติ ๘ เหมือนเรา เป็นศาสดาเหมือนเรา

เจ้าชายสิทธัตถะปฏิเสธๆ ไม่สน เพราะอะไร สมาบัติคือสมาบัติ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลามาตรัสรู้ บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวักขยญาณ นี่ไง สิ่งที่เป็นมรรค ๘ ใจ คีล สมาธิ ปัญญา ใจ เวลา คีล สมาธิ ปัญญา อบรมสั่งสอนขึ้นมา เผยแผ่ธรรมมาจนศาสนามั่นคงขึ้นมา

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน พระอนุรุทธะบอก “ยัง ขณะนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้าปฐมฌาน ทุตติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน อากาสาณัญ ฌายตนะ วิญญูญาณัญฌายตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวสัณญานา สัณญายตนะ เข้าและถอย ถอยแล้วเข้า แล้วมาระหว่างรูปฌาน อรูปฌาน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน ตรงนี้

นี่ไง ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กราบธรรมๆ สัจธรรมในใจองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่เป็นศาสดา เป็นพระอรหันต์ ถ้าเป็นพระอรหันต์ เวลาพระอรหันต์ คุณธรรมในใจอันนั้นเป็นคุณธรรมในใจอันนั้น นั่นคือสัจธรรม ถ้าคือสัจธรรมขึ้นมา แล้วเวลาจะปรินิพพาน นี่เป็นการเคลื่อน ดวงธรรมดวงนี้เคลื่อนออกมา ตั้งแต่ปฐมฌาน ทุตติยฌาน ตติยฌาน มันเคลื่อนขึ้นไปอย่างไร อรูปฌานเคลื่อนขึ้นไปอย่างไร การเคลื่อนให้เห็นว่ามันมีอยู่

การเคลื่อนให้เห็นว่า เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ สัจธรรมนี้ มันเป็นสัจจะความจริง มันมีของมันอยู่ แล้วคนที่สติมีปัญญา คนที่มีอำนาจาวิชาเขารู้ของเขา ได้ รู้ของเขาได้ พระอรหันต์ล้อมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานหรือยัง

พระอนุรุทธะบอกยัง

พระอนุรุธะได้รับการพยากรณ์ว่าเลิศในทางรู้วาระจิต เลิศมีฤทธิ์ เวลารู้เท่าๆ แล้วเวลา
เข้ารูปฌาน อรูปฌาน แล้วระหว่างฌาน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพาน นี่
เคลื่อนไหว เคลื่อน

ฌานก็คือฌาน มันเป็นอาการของจิต ถ้าผู้ปฏิบัติได้ ผู้ที่ทำได้ รูปฌาน อรูปฌาน ทำ
อย่างไร ฌานสมาบัติทำอย่างไร แล้วมันจะเกิดปัญญาอย่างไร แล้วมันจะเป็นจริงอย่างไร

นี่ไง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพาน พระกัณฐะถึงเวลาออกพรรษา
แล้วจะมาเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาจะมาเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ใช้ไหม ทางมัลลกะศัตรีย์เขาก็จะเผาศพของเขา จะเผาศรีระขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้า เผาไม่ได้ เผาอย่างไรเทวดาไม่ยอมทั้งสิ้น

พระกัณฐะเวลาเดินทางมาจะมาเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาออก
พรรษาแล้วครูบาอาจารย์เขาก็จะไปคารวะกัน เวลาเห็นคนเขาเดินมา ถีอดอกไม้สรวงรำมา ถาม
ว่า “ได้ข่าวศาสดาของเราหรือไม่”

“องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว”

พอปรินิพพานแล้ว พอได้ข่าว ได้ข่าวขึ้นมา พระกัณฐะเกิดธรรมสังเวช พระที่มี
คุณธรรมในหัวใจ สรรพสิ่งในโลกนี้ ชีวิตนี้มีความพลัดพรากเป็นที่สุด สรรพสิ่งในโลกนี้ต้องดับ
เป็นที่สุด ถ้ามีธรรมในใจมันเกิดธรรมสังเวช คนที่มีคุณธรรมสูงตั้งแต่พระอรหันต์ลงมา พระ
สัทธาคามี พระอนาคามีลงมาเรื่อยๆ แต่ปุณณก็คร่ำครวญร้องไห้

มีหลวงตาอยู่องค์หนึ่ง “ร้องให้ทำไม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว
ดีเลิศ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ ทำไฉนโนนก็ผิด ทำไฉนนี้ก็ผิด มันอึดอัดขัดข้องไปหมด
เลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพาน ต่อไปนี้พวกเราจะได้สุขได้สบาย จะทำอะไร
ตามใจชอบไป” นี่ไง เวลาเขาพูดๆ

คนที่หัวใจสูงส่งเกิดธรรมสังเวช คนที่จิตใจยังผูกพันอยู่ก็เกิดการสะเทือนใจ คนที่เห็นแก่
ตัว คนที่เห็นแก่ปากแก่ท้อง ไม่ได้เห็นคุณธรรม “ดีแล้ว ตายแล้วจะได้หมดเรื่องหมดราวสักที ไม่
ต้องคอยมาบัญญัติธรรมวินัยต่อไปอีกแล้ว ต่อไปนี้จะดีอแปงอย่างไรก็ได้”

คนที่มีความดี พระกัณฐะได้ยินคำพูดของหลวงตานั่นนะ มันสะท้อนใจมากๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดาของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคอยชี้ก็เลยในใจของสัตว์โลก คอยบอก คอยแนะ คอยอบรมสั่งสอน แล้วเข้ามาบวชเป็นพระ เป็นพระหลวงตา ยังไม่ซาบซึ่งบุญคุณในพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ ยังจะเห็นแก่ลาภ เห็นแก่สักการะ เห็นแก่การสะดวกสบายของตนเท่านั้น มันสะท้อนใจพระกัณฐะ นี่ไง เวลาพระกัณฐะสะท้อนใจมาก เวลาสะท้อนใจมาก

เวลาพระกัณฐะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาศพ พระกัณฐะมา พอพระกัณฐะมา ฝ่าเท้าโผล่ออกมาให้พระกัณฐะได้กราบไหว้ๆ เทวดาจุตไฟเลย นี่เวลาจะเผาศพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พูดถึงว่าถ้ามันเป็นธรรม เป็นธรรมคือว่าหัวใจของคนที่เป็นธรรม หัวใจของคนที่เป็นธรรมเวลาจะพิจารณาสิ่งใด คิดสิ่งใด แสดงออกสิ่งใด มันจะเป็นธรรมๆ เป็นประโยชน์กับพระพุทธศาสนา

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เรามันมีคุณค่า สิ่งที่มีคุณค่าถ้าประพฤติปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติธรรมตามความเป็นจริงขึ้นมามันจะมีคุณค่า มีคุณค่าในการกระทำนั้น

แต่ถ้าหัวใจมันเป็นกิเลสค้นหาความทะยานอยาก มันเห็นแต่ความเป็นอยู่ ความสะดวกสบายแบบหลวงตาที่วานั้น ตายแล้วจบสักที ไม่ต้องยุ่งวุ่นวายอีกแล้ว วุ่นวายนักๆ

นี่พูดถึงถ้าจิตใจที่เขาเป็นธรรม เป็นธรรมเพราะอะไร เขามีศีลมีธรรม เขามีที่ไปที่ไป เขามีอำนาจวาสนา เขาเท่าทันกิเลสของเขา

แต่คนที่ต่ำทรามมันก็เห็นแก่ตัวมันคนเดียว เห็นแก่ตัว ทำลายเขาไปทั่ว เห็นแก่ตัว ยกตัวข่มเหงคนอื่น ข่มเหงคนอื่นว่าตนเองมีคุณค่า แต่มันไม่มีคุณค่าตามความเป็นจริงไง ถ้ามันมีคุณค่าตามความเป็นจริง ทำไมต้องยกตนขึ้นล่ะ ไม่ต้องยกตนขึ้นก็ได้ถ้าคนเขารู้เขาเห็นของเขาคนที่ใจเขาเป็นธรรม เขาเคารพบูชาของเขา คนที่จิตใจต่ำทรามมันก็คิดถึงแต่เรื่องความต่ำทราม เรื่องแต่ตัวของตัวมันคนเดียว

ศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเจริญรุ่งเรืองมากนะ เป็นพันๆ ปี สิ่งที่เขา ขุดค้นทางประวัติศาสตร์ ส่องพันกว่าปีมันยังยืนยันทนอยู่อย่างนั้นนะ บ้านของพระสารีบุตร บ้าน ของพระโมคคัลลานะ เขาค้นคว้าได้ ถ้าสุกธาดา เขาคิชฌกูฏ คนเขาไปเคารพบูชากัน เยอะแยะ นี่มันเป็นพันๆ ปี

แต่ถึงเวลาแล้ว ในชมพูทวีป ศาสนาพุทธแทบล่มสลาย ไม่มีเลย เพราะอะไร เพราะมันมี ศัตรูภายใน ศัตรูภายนอก ศัตรูภายในก็สงฆ์ที่วุ่นวายใจ สงฆ์ที่ไม่เผยแผ่ ไม่ทำให้มันมั่นคง ขึ้นมา แล้วศัตรูภายนอก กองทัพของมุสลิมเข้าไปเผาหมดเลย นาลันทา เผาทั้งนั้นๆ นี่พูดถึง สังคมโลก

เวลาสังคมโลกนะ แต่ความเจริญรุ่งเรืองมาเป็นพันๆ ปีนะ เป็นพันๆ ปีทำให้สังคม รุ่งเรือง ทำให้ครอบครัว ทำให้สังคม ทำให้ชาวพุทธมีความอบอุ่น มีชีวิตที่ดีงาม สิ่งที่ดีงามๆ จน มันเป็นคราวมา

ถึงเวลาถึงถึงพุทธกาลๆ เวลาครูบาอาจารย์ของเราประพจน์ปฏิบัติมา สังคมสงฆ์เราก็ เพื่อชาติ เพื่อความร่มเย็นเป็นสุข เพื่อประเพณีวัฒนธรรม เพื่อสังคม ให้เท่าทันบาปบุญคุณโทษ รู้จักมีบาปมีบุญคุณโทษ การได้เกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นผู้ชายไม่ได้บวช เหยียบแผ่นดินผิด ถ้า เหยียบแผ่นดินที่ถูกต้อง เรามาบวชในพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาในคัมภีร์ไบเบิล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าของสิทธิศักดิ์ ในคัมภีร์ ในพุทธประวัติได้ศึกษามาทั้งสิ้น ศึกษามาแล้วมันก็มีประเพณีวัฒนธรรมมา ที่นี้ ประเพณีวัฒนธรรมมานะ

เวลากึ่งกลางพระพุทธศาสนา ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่งๆ

เวลาศาสนาเจริญอีกหนหนึ่งมันเจริญที่ไหนล่ะ เวลามันเจริญขึ้นมา หลวงปู่เสาร์ หลวง ปู่มั่นท่านพยายามออกประพจน์ปฏิบัติของท่าน

ผู้ที่ประพจน์ปฏิบัติมาแล้ว ถ้าเขามีคุณธรรมของเขา เขาทำของเขาได้เป็นปัจเจกตั้ง เป็น สันติภูมิไปในหัวใจของเขาก็สาธุ แต่มันก็เป็นเฉพาะครูบาอาจารย์เป็นกลุ่มเป็นบุคคลๆ ไป

แต่เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านมาทำของท่าน เวลาท่านมาทำของท่านด้วยอำนาจ
วาสนา ด้วยอำนาจวาสนาของท่าน เวลาหลวงปู่มั่นท่านออกประพฤติปฏิบัติ ท่านพยายามรื้อ
ค้นค้นคว้าในใจของท่าน ถ้าค้นคว้าในใจของท่าน เป็นความดีในใจของท่าน แล้วเวลาเป็นจริง
ในใจของท่าน ท่านทำของท่านเพราะอะไร เพราะท่านทำของท่านจริงๆ ทำของท่านจริงๆ

เวลาจิตจะทำความสงบใจเข้ามาๆ ใจมันต้องสงบระดับเข้ามาเพราะว่ามีการศึกษาไง มี
การศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา ธรรม
และวินัยเป็นศาสดาของเรา เป็นศาสดาของเรา ถ้าเป็นศาสดาของเรา ถ้าเราเชื่อเราฟังขึ้นมา
เราจะพยายามประพฤติปฏิบัติขึ้นมา

นี่มันมีการค้นคว้า มีการค้นหา มันมีการกระทำขึ้นมา จิตมันสงบหรือไม่สงบ ถ้าจิตมัน
สงบระดับเข้ามา จิตสงบระดับเข้ามามันมีความสุขอย่างไร ถ้าจิตมันสงบระดับเข้ามา เห็นไหม
ถ้าจิตมันสงบระดับเข้ามามันมีความสุขซาบซึ้ง มันรู้จักพุทธะ รู้จักบุญคุณไง รู้จักบุญคุณใน
พระพุทธศาสนาไหม แล้วมันเห็นการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ถ้าจิตใจของคนที่สูงส่งมันเคารพ
บูชา เห็นแล้วมันเทิดทูนในหัวใจ คนที่เข้ามา เข้ามาแล้วมันเห็นว่าเป็นสินค้า เห็นว่าเป็น
ประโยชน์กับตน มันมีมากมายมหาศาล มันอยู่ที่จิตนิสัย อยู่ที่อำนาจวาสนาของคนไ

เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านก็ชวนชวายเป็นของท่าน มีการกระทำของท่าน กระทำของ
ท่านขึ้นมา เริ่มต้นให้มันถูกต้องดีงามไ้ เวลาปฏิบัติขึ้นมา ดันให้มันตรง ลงต่อธรรม ลงต่อวินัย
ต้นมันตรง ต้นไม่คด ถ้าต้นคด หลวงปู่มั่นเป็นผู้แสดงธรรมเอง “ต้นคด ปลายตรงไม่มี”

มันคดที่ต้น ถ้าต้นมันคด มันตรงไปไม่ได้ แล้วต้นมันตรง มันตรงที่ไหน

นี่ไง เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน ท่านพยายามทำหัวใจ
ของท่าน เวลาทำของท่านให้มันสงบระดับเข้ามา พื้นฐาน รากฐานให้มันชัดเจนของมัน ถ้า
พื้นฐาน รากฐานมันมีความชัดเจนของมันขึ้นมา เห็นไหม ชัดเจนตรงไหน

เวลาพระบวชมาแล้วมีการศึกษา ศึกษาในภาคปริยัติ ศึกษาในภาคปริยัติขึ้นมา ธรรม
และวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระจอมเกล้าฯ รื้อฟื้นขึ้นมา พอออกประพฤติ
ปฏิบัติขึ้นมามันตรงหรือไม่ตรง มันทำได้หรือไม่ได้ พอทำได้ พยายามพิสูจน์อยู่ พิสูจน์อยู่

ขนาดไหน ออกอุทกข์ ออกคั่นคว่ำ ออกหาหัวใจของตน พยายามจะทำต้นให้ตรง จะเคารพ
ธรรมและวินัยให้เป็นความจริง

ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเราๆ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้วสองพันกว่าปี สองพันกว่าปีขึ้น
มาแล้ว สิ่งที่เกิดจากรีกมามันชัดเจนหรือไม่ ถ้ามันชัดเจนขึ้นมา คนที่จำสืบทอดมาๆ ทำตามๆ กัน
มามันถูกต้องหรือไม่ มาคั่นคว่ำๆ กว่ามันจะคั่นคว่ำหาข้อเท็จจริงขึ้นมา อยู่ในพระไตรปิฎก อยู่
ในพระไตรปิฎกคือธรรมและวินัย คือศาสดา พอสศาสดาขึ้นมา อันนี้เป็นภาคปริยัติ

การศึกษา ศึกษาภาคปริยัติขึ้นมา คนที่เขาศึกษาขึ้นมา สมัยเดิมเป็นอักษรขอม เป็น
บาลีสันสกฤต เป็นบาลีสันสกฤตขึ้นมา ถ้าศึกษาภาคปริยัติเข้าไป คั่นคว่ำไปแล้ว ต้นเหตุมันอยู่
ที่นั่น ต้นขั้วมันอยู่ที่นั่นไง แต่เวลาโลกเจริญๆ บาลีสันสกฤตก็แปลเป็นภาษาไทย คำว่า “แปล
เป็นภาษาไทย” เราอ่านกันที่ภาษาไทย เราก็อ่านที่ภาษาไทยนี้แหละ

ภาษาเป็นภาษา แต่ข้อเท็จจริงขึ้นมา กายกับใจๆ ถ้าข้อเท็จจริง กายกับใจๆ
พระพุทธศาสนาสอนลงที่หัวใจ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารภณารือสัตว์ชนสัตว์ รือสัตว์ชนสัตว์คือรือหัวใจ
ของสัตว์โลก เพราะหัวใจมันเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ แล้วหัวใจเท่านั้นที่อยู่ในร่างกายของคน
ที่มันติดมันดิน ที่มันทุกข์มันยากก็เพราะหัวใจของคน

หัวใจของคน

ธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชี้เข้ามาที่หัวใจของคน

ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เป็นศาสดา ศึกษาเป็นภาคปริยัติๆ
ศึกษามาคือการทรงจำธรรมวินัย ทรงจำไว้ทำไม

ทรงจำไว้ประพฤติปฏิบัติ

การศึกษานั้นเป็นภาคปริยัติ ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ถ้าปริยัติ ปริยติมันก็เชื่อมตรงกับปริยัติ
เชื่อมตรงกับบาลีสันสกฤต ต้องเชื่อมตรง เพราะมันเข้าไปแล้วมันตีความบิดเบือนไปตามความพอใจ

ของตนไม่ได้ ถ้ามันบิดเบือนตามความพอใจของตน นี่ทำลายตนเอง ทำลายตัวเองทั้งสิ้น ไม่ใช่ไปทำลายที่ธรรมวินัยนั้น เราต่างหากที่ทำให้เราออกห่างไกลจากธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตลอด

แต่ที่ครูบาอาจารย์ของเราท่านลงธรรมวินัยใน ภาควิชาปฏิบัติ การศึกษาในภาควิชาปฏิบัติ แต่เวลาปฏิบัติ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านออกประพฤติปฏิบัติของท่าน พยายามทำให้มันตรง ต้นตรง ถ้าต้นมันตรง ปลายมันก็จะเจริญงอกงามไปตามความเป็นจริง

เวลาทำความสงบของใจ พยายามทำความสงบของใจ ทำความสงบของใจเข้ามา ทำเพื่ออะไร ทำเพื่ออะไร

เพราะเวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาใช้ปัญญาๆ ปฏิบัติเขาจบ ๙ ประโยคนะ สมเด็จสา ๑๘ ประโยค สบสองรอบ สองรอบ ๑๘ ประโยค ๑๘ ประโยคขึ้นมา ๑๘ ประโยคก็ศึกษาภาควิชาปฏิบัติ ศึกษาทางวิชาการเข้าใจ

ดูสิ เวลาวัฒนธรรมประเพณีเขาเจริญ เขาส่งเสริมนะ ส่งเสริมให้มีการศึกษา ส่งเสริมให้ภาควิชาปฏิบัติ ส่งเสริมให้ศาสนานั้นคง ถ้ามันคงก็มันคงในทางวิชาการ มันคงจากนักปราชญ์

แต่เวลาปฏิบัติ ปฏิบัติขึ้นมามันปฏิบัติที่หัวใจ ถ้าปฏิบัติที่หัวใจ มันเป็นภาษาใจ ทำไมถึงเป็นภาษาใจล่ะ

เพราะใจนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านมาทำของท่าน ท่านจะทำให้ต้นมันตรง ถ้าเป็นสมาธิก็เป็นสมาธิจริงๆ ถ้าไม่เป็นสมาธิมันก็ไม่รู้ไม่เห็นตามความเป็นจริง รู้เห็นตามอารมณ์ รู้เห็นแต่ตามความพอใจและไม่พอใจ สิ่งนั้นมันคุด มันคุด เพราะกิเลสมันปลิ้นมันปล่อน เวลากิเลสมันปลิ้นมันปล่อนขึ้นมามันก็ทำให้ใจนี้เหลวแหลก นี่ต้นมันคุด ต้นคุด ปลายตรงไม่มี ถ้าต้นมันจะตรงขึ้นมา ตรงตรงไหน ตรงขึ้นมาเป็นความจริงใจ

เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านทำของท่าน ท่านพยายามทำของท่านให้มันเป็นความจริงขึ้นมา เวลาความจริงขึ้นมา เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา เวลาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมานะ แล้วศึกษาขึ้นมา เวลาจิตสงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา

ถ้าวิปัสสนา วิปัสสนาในอะไร

วิปัสสนาในสติปัฏฐาน ๔ ในกายกับจิต เวลาในกายกับจิต ท่านพิจารณาของท่าน ท่าน
มูมานะของท่าน มันมีผิดมีถูก

เวลามาอยู่ที่ถ้ำสาริกา ท่านธุดงค์มาทั่ว พอธุดงค์มาทั่ว มันพยายามบากบั่นๆ เพราะว่า
ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง เจริญตั้งแต่สมัยพระเจ้าอมเกล้าย รือพื่น รือพื่นภาคทฤษฎี รือพื่นใน
การประพฤติปฏิบัติ รือพื่น ท่านก็ธุดงค์ไปทั่ว หาครูหาอาจารย์คอยชี้แนะ ท่านไปหมด ไปมาแล้ว
มันไม่มี พอมันไม่มีขึ้นมามีท่านก็ชวนขวายเป็นท่าน เห็นไหม

เวลาเริ่มต้นก็ปฏิบัติ ปฏิบัติไปแล้วมันไม่ได้คดด้วยความตั้งใจ แต่กิเลสมันเปลี่ยนมัน
เปลี่ยน เวลามันเปลี่ยนมันเปลี่ยน สงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนาอย่างนั้นมันก็ไม่ได้ ไม่ได้ไม่ได้
ก็มาปรึกษาเจ้าคุณอุบาลีฯ ปรึกษาเจ้าคุณอุบาลีฯ พยายามประพฤติปฏิบัติขึ้นมา พยายามจะ
ทำให้ต้นมันตรง เวลาต้นมันตรงขึ้นมา ตรงในใจของท่าน

แล้วเวลามาอยู่ถ้ำสาริกา เวลาท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา
ต้องมีการรักษาต่างๆ แต่มันก็เป็นการขอเขาะ เป็นอุปสรรค ถ้าอย่างนั้นไม่ต้องกินยา ยาที่
เอาไว้ดื่มกินทั้งหมดเลย แล้วเอาธรรมโอสถ

ในการประพฤติปฏิบัติตามความจริงของท่าน ท่านประพฤติปฏิบัติในใจของท่าน ท่าน
พิจารณาในใจของท่าน ท่านจะเอาหัวใจ เอาใจให้รอดพ้น แต่เจ็บไข้ได้ป่วยนี้เป็นเรื่องของ
ร่างกาย แต่จิตใจที่มันไม่มันคงขึ้นมาแล้วมันขอเขาะ มันขอเขาะมันหาช่องทางที่มันจะเปลี่ยน
จะเปลี่ยนทำให้อ่อนแอ ยาทั้ง

ทั้งไปแล้ว สุดท้ายเอาจริงเอาจัง ทั้งอดนอน ทั้งฝอนอาหาร เอาความจริงในใจของท่าน
เวลามันขาด จิตท่านรวมลงมันขาดหมด นี่ที่ถ้ำสาริกา เวลาท่านทำต่อเนื่องของท่านต่อไป
กามราคะปฏิฆะนี้หมด สุดท้ายแล้วท่านออก นึกถึงหมู่คณะก็ไปหาหมู่คณะ

นี่พูดถึงถ้ามันเป็นจริงมันต้องเป็นจริงในหัวใจ เป็นจริงโดยความในใจ เป็นภาษาใจ บาลี
สันสกฤตนั้นเป็นภาคปริยัติ มันไม่ใช่ภาษาธรรม ภาษาธรรมคือภาษาปฏิบัติ

ปริยัติมีการศึกษา มันสมมุติบัญญัติๆ มันเป็นบัญญัติใช้ใหม่ ถ้ามันเป็นสมมุติบัญญัติ บัญญัติก็เป็นทางวิชาการ แต่เวลาบัญญัติ ในทางปฏิบัติเอาความเป็นจริงขึ้นมา มันจะเป็นจริง ในหัวใจ

ถ้าหัวใจ ถ้าต้นมันตรง ปลายมันก็ตรง

ถ้าต้นมันคุด สมาธิลื้มตา สมาธิหลับตา มันไม่มี ไม่มีหรอก บาลีกี่ไม่มี ความเป็นจริงก็ไม่มี

หลับตากับลื้มตา คนทั้งหลับตาและลื้มตาเป็นคนดีก็มี เป็นคนชั่วก็มี เวลาคนทั้งลื้มตา ทั้งหลับตา ทำสมาธิได้ก็มี ทำสมาธิไม่ได้ก็มี มันไม่เกี่ยว ไม่เกี่ยวกับหัวใจเลย

ถ้าหัวใจที่เป็นสมาธิมันจะเป็นสมาธิในใจของตน ถ้าเป็นสมาธิในใจของตน เป็นสมาธิ แล้วไม่เกี่ยวกับทฤษฎีเลย ไม่เกี่ยว เพราะทฤษฎีนั้นเป็นปริยัติ เวลาเป็นปริยัติ ปริยัติมันเป็น คัมภีร์ คัมภีร์ไบเบิล คัมภีร์ไบเบิลนั้นศึกษามาเพื่อให้ประพฤติปฏิบัติให้เกิดขึ้นตามความเป็นจริง นั่นมันชื่อ ชื่อสมาธิ สมาธิหลับตาก็ชื่อสมาธิ แต่เดิมหลับตาให้มัน ถ้าชื่อสมาธิเดิมลื้มตาให้มัน นั่นก็ชื่อ ไม่ใช่ธรรม ไม่ใช่สมาธิธรรม

ถ้าสมาธิธรรม มันจะเป็นสมาธิในหัวใจของตน ถ้าสมาธิในหัวใจของตน มันเกิดที่ใจของตน ถ้ามันเกิดที่ใจของตน ถ้าเป็นสมาธิแล้วมันจะไม่ล่องแล่กอย่างนี้ ถ้าเป็นสมาธิมันจะเป็นสมาธิ แล้วจะรักษาสมาธิของตน นี่ต้นมันจะตรง ตรงจากไหน

ตรงจากหลวงปู่มนั้นะ ท่านประพฤติปฏิบัติของท่านมา ในสังคมของกรรมฐาน ตั้งแต่ หลวงปู่เจี๊ยะ หลวงปู่หล้า ภูจ้อก้อ ท่านพูดเลย เวลาหลวงปู่มนั้นท่านพูดถึง “หมู่คณะให้จำชื่อ หลวงปู่ขาวไว้นะ เพราะหลวงปู่ขาวได้สนทนาธรรมกันแล้ว ต้นตรง หลวงปู่ขาวได้สนทนาธรรมกับเราแล้ว หมู่คณะให้จำชื่อหลวงปู่ขาวไว้”

หลวงปู่เจี๊ยะท่านเล่าเอง เวลาท่านออกจากหลวงปู่มนั้นมา ท่านตามหาหลวงปู่ขาวเลย ตามหาหลวงปู่ขาว แล้วเวลาไปเจอหลวงปู่ขาวนะ ท่านเล่าให้ฟัง กราบหลวงปู่เลย “ผมเจี๊ยะครับ”

ในวงหมู่กรรมฐานเขารับรู้กันมาตลอดเวลาว่าหลวงปู่เจี๊ยะเป็นพระอุปัฏฐากหลวงปู่มั่น คนที่เคารพบูชาหลวงปู่มั่น แล้วผู้ที่อุปัฏฐากหลวงปู่มั่นมากกราบ “อ้อ! เจี๊ยะหรือ เจี๊ยะ” นี่ไง ก็เข้าไปกราบหลวงปู่ขาว แล้วก็ฝากเนื้อฝากตัวกับหลวงปู่ขาว ดันตรง

เวลาหลวงปู่มั่นท่านพูดกับหมู่คณะรุ่นเล็กนะ หลวงปู่หล้า “หมู่คณะ หมู่คณะให้จำไว้นะ ถ้าผมตายไปแล้วให้พึ่งพระมหาบัวนะ พระมหาบัวดีทั้งนอกดีทั้งใน”

นอก คือข้อวัตรปฏิบัติ

ใน คือในหัวใจ

สมาธิไม่มีลืมนตา ไม่มีหลับตา สมาธิเป็นสมาธิ เว้นไว้แต่ มิจฉาสมาธิ หรือสัมมาสมาธิ หรือทำสมาธิไม่เป็น ทำสมาธิไม่ได้

ทำสมาธิไม่ได้เพราะไม่ชนะใจของตน ทำสมาธิไม่ได้ก็ไม่เชื่อตรงต่อธรรมวินัยขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้ามันทำสมาธิได้เป็นสัมมาสมาธิ จะเชื่อตรงกับธรรมะขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

บาลีเป็นบาลี สันสกฤตเป็นสันสกฤต มันไม่พลิกไม่แปลง ไม่มีเล่ห์ไม่มีเหลี่ยม ไม่มีพลิก มีแปลงให้เป็นความเห็นของตน ภาษาบาลีมันก็เป็นภาษาบาลี มันเป็นคัมภีร์ คัมภีร์ไบเบิลก็เป็นคัมภีร์ไบเบิล คัมภีร์ไบเบิลเขาสอนกันอยู่ในมหามกุฏฯ มหาจุฬาฯ คัมภีร์ไบเบิลเขาสอนกันตามวิทยาเขตต่างๆ เขาสอนให้พระมีการศึกษา ให้มีการศึกษาให้เข้าใจในธรรมวินัยขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าต้นมันตรง มันจะเคารพ เพราะอะไร

เพราะคัมภีร์มันมีอยู่ทั่วโลก มันไม่ใช่มีอยู่ประเทศไทย บาลีไวยากรณ์เขามีสมาคมในโลก แล้วเขาคิดของเขา มันเชื่อตรงอย่างไร ถ้ามันเป็นความจริง เห็นไหม ถ้ามันทำสมาธิไม่เป็น ทำสมาธิไม่ได้ ในบาลีไวยากรณ์ต่างๆ ศีล สมาธิ ปัญญา มรรค ๘ ดำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ ระลึกชอบ สมาธิชอบ มีฉันทะตรงไหน ตรงไหนมีฉันทะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตั้งแต่อาฬารดาบส อุทกดาบส ที่ว่าเจ้าชายสิทธัตถะได้ฉันทะสมาบัติเหมือนเรา ท่านปฏิเสธ เวลาท่านจะปรินิพพานท่านเข้าฉันทะให้เห็น เพราะ

ฉานมันเป็นสมบัติของโลก ฤๅษีชีไพรเขาทำกันอยู่ มันมีของมันอยู่ แต่มันก็ไม่เหมือนพระอนุ
รุธะ พระอนุรุทธะเลิศในทางรู้วาระ

ดูสิ พระอรหันต์นั่งอยู่ นั่งล้อมวงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ทั้งหมดเลย “องค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบริณิพพานหรือยัง” พระอนุรุทธะบอก “ยัง ยัง”

อะไรนิพพาน อะไรอยู่ อะไรยัง ยังเพราะอะไร ยังเพราะเคลื่อนไหวอยู่ไฉน ยังเพราะมีอยู่ มี
คุณธรรม มีความว่าง มีความไม่ยึดติด มีขันธ ๕ เป็นภาวะ เป็นการสืบทอดชีวิตมา แล้วกำลังจะ
ทิ้งไปทั้งสิ้น

เวลามันระหว่างรูปฉาน อรูปฉาน ระหว่างนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้
นิพพานแล้ว

นี่ไง กิเลสมันตายตั้งแต่ตรัสรู้ธรรม ภาวสภาวะไม่มี สรรพสิ่งไม่มี มีแต่ธรรมๆ องค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ นะ

นี่ไง ถ้าทำสมาธิได้ มันจะชัดตรง มันจะมีข้อสงสัยต่อธรรมและวินัย ไม่บิดพลิ้ว
บิดเบือน

นี่ต้นมันคุด คุดตรงนี้ เพราะต้นมันคุด มันถึงได้เหลวแหลก ห่างไกลจากพระพุทธศาสนา
เป็นลัทธิความเชื่อของโลกๆ เรื่องโลกๆ นั้นนะ ความเป็นอยู่คือโลก มนุษย์เกิดมาจากพ่อจากแม่
พ่อแม่ เราเกิดมาจากสมมุติ เราเกิดมาจากโลก สมมุติกันว่าเป็นพ่อเป็นแม่ พ่อแม่ต้องตาย เรา
ก็ต้องตาย มันเป็นสัจจะเป็นความจริง เราเกิดกับโลก เราอยู่กับโลก นี่เรื่องโลกๆ

แล้วเวลามาบวช บวชเป็นพระอยู่ในธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
เป็นศากยบุตรพุทธชินโรส ชื่อดังต่อธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าไม่
ชัดตรงมันก็เป็นเดียรถีย์นิครนถ์ หลับตาหรือลืมตาถ้ามันชั่วมันก็คือชั่ว แต่ถ้ามันดีขึ้นมา ทำคุณ
งามความดีก็เป็นความดีของคนหลับตาและลืมตา แต่ถ้าเป็นสมาธิหรือมิจฉาสมาธิ นั่น
เป็นอีกเรื่องหนึ่ง

ทั้งหลับตา ทั้งลืมตา ทำสมาธิก็ได้ ทำสมาธิไม่เป็นก็มี ทำสมาธิแล้วเสื่อมก็เยอะ นี่ไง ต้น
มันคุด ต้นมันคุดเพราะคนไม่มีอำนาจวาสนา

ถ้าคนมีอำนาจวาสนานะ มันซื่อสัตย์ เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เรามีศรัทธาความเชื่อ เราจะพยายามทำคุณงามความดีของเรา ถ้าคุณงามความดีของเราทำแบบโลกๆ ไร คนเป็นฆราวาส เราก็พยายามสร้างสมคุณงามความดีของเรา ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ก็ปฏิบัติขึ้นมาเป็นอำนาจวาสนา

เวลาครูบาอาจารย์ท่านบอกว่า เวลาหายใจ หายใจทิ้งเปล่าๆ เวลาหายใจนะ

เวลาองค์หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเราท่านพยายามฟื้นฟู พยายามในการประพฤติปฏิบัติให้อนุชนรุ่นหลัง ให้หมู่คณะ “อย่าลืมชื่อหลวงปู่ขาวนะ หลวงปู่ขาวได้สนทนารธรรมกับเราแล้ว” รุ่นเล็ก “อย่าลืมชื่อพระมหาบัวนะ พระมหาบัวดีทั้งนอก ดีทั้งใน”

นี่ต้นมันตรง ต้นตรงต้องให้อนุชนรุ่นหลังได้อาศัยสิ่งที่ตรงต่อธรรม ถ้ามันตรงต่อธรรม ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติมันจะเข้าสู่สัจธรรม

ถ้ามันคด เหมือนกับการทำนา คนทำนา ดูคนทำนาสิ ในนาดำ นาดำเขาต้องหว่านกล้า ปลุกต้นกล้าแล้วไถ น้ำสมควรพอดีแล้วดำ เวลานาดำก็ยังมีนาดอน นาลุ่ม นาลุ่มก็น้ำมาก ต้องมีพันธุ์ข้าวที่เป็นพันธุ์ข้าวต้นสั้น ต้นยาว เวลานาหว่าน นาหว่านก็ต้องทำนาของเขาด้วยการทำนา นาขึ้นบันได เขาต้องทดน้ำของเขา เขาต้องมีกล้าของเขา

นี่ไง ถ้ามันตรง ถ้ามันตรงเหมือนกับทำนา เวลาอยู่ชนบทบนดอย เขาทำข้าวไร่ เขาไม่มีนา เขามีข้าวไร่ เขาใช้ไม้ปักแล้วเอาข้าวหยอด นี่ข้าวไร่ เวลาฤดูงคงไปได้ฉันทข้าวไร่มาประจำ

ถ้ามันซื่อตรงมันก็ทำตามนั้น ทำตามพื้นที่ ทำตามทางวิชาการ ทำให้มันถูกต้อง ถ้ามันซื่อตรงมันก็ได้ข้าว

ถ้ามันบิดเบือน เพราะบิดเบือนไง ต้นมันคด ถ้าต้นมันคดขึ้นมา ทำตามความพอใจของตน เราจะทำตามของเราอย่างนั้น เรื่องนา เรื่องนาไม่ต้องสอน ฉันมีความชำนาญอยู่แล้ว เรื่องเกษตรกรรม เรื่องเกษตรอินทรีย์ ฉันยิ่งชอบ

ไฉนมันบุคคลาธิฐาน ไฉนมันการเปรียบเทียบ เปรียบเทียบถึงต้นตรง ต้นคด สมาธิต้นคด มันไม่มีอยู่จริง ทำนาเขาก็ทำนาตามแต่พื้นที่ ตามแต่สายพันธุ์ข้าว ตามความเป็นจริง

จิตนิสัยของคน จิตนิสัยของคนเวลาคนเกิดมา อำนาจวาสนาบารมีของแต่ละคน บางคนสัทธาจริต หายใจเข้านี้ก็พุท หายใจออกโอ มันจะมีความสงบเข้ามาได้ ถ้าพุทจริต จริตที่คนมีปัญญามาก ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ

ธาตุไฟเป็นผู้ที่มีสติปัญญา สติปัญญา เวลาทำสิ่งใดความคิดมันจะพุ่งตลอด ความคิดจะคิดตลอด ผู้ที่ความคิดไว ความคิดฉับไว ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เวลาปัญญาอบรมเป็นสมาธิขึ้นมา ทำให้มันเป็นความจริงขึ้นมา เห็นไหม เราพยายามจะทำต้นของเราให้ตรง

ต้นไม้ ต้นไม้เวลาโตขึ้นมานะ เวลาเขาตัดนะ ตัดไม้ตัด เขาตัดของเขาไปตามที่เขาต้องการได้ นี่ไม้ตัด เขาตัดของเขาไป เขาบังคับของเขา เวลาถ้าต้นมันแข็งแรง ถ้าต้นมันตรง มันจะทำประโยชน์สิ่งใดก็ได้ ถ้าต้นมันคด ต้นมันคดมันคดตั้งแต่ต้น มันจะเป็นต้นเป็นลำขึ้นมาไม่ได้เลย มันจะเป็นต้นกับลำบิดมันจะเบี้ยวไป ไม่เป็นประโยชน์กับใครทั้งสิ้นเลย

หัวใจของเรา เราจะประพฤติปฏิบัติ ถ้าเราเป็นคนที่มีอำนาจวาสนานะ เวลาหลวงตาม่านพูดประจำ พระพุทธศาสนาเปรียบเหมือนห้างสรรพสินค้า ในศาสนาพุทธเปรียบเหมือนห้างสรรพสินค้า มันมีคุณธรรมอยู่มากมายที่คนมีอำนาจวาสนามากน้อยแค่ไหน แล้วมันก็อยู่ที่เขาวินิจฉัยของคนใจ

เวลาห้างสรรพสินค้าในปัจจุบันนี้ เวลาเศรษฐกิจมันไม่ดี ประชาชนเข้าไปก็เข้าไปอาศัยความร่มเย็นในห้างสรรพสินค้านั้น ไปตากแอร์ๆ ไม่ได้ซื้ออะไรเลย แล้วไม่มีอะไรเป็นชิ้นอันออกมาเลย แต่ถ้าคนมีอำนาจวาสนา เขามีเงินมากน้อยแค่ไหน เขาจะได้สมบัติสิ่งใดออกมา

วาสนาของคนก็เหมือนกัน วาสนาของคน เห็นไหม เรามีสติปัญญา ทฤษฎีในคำสอนวิธีการมันถูกหรือมันผิด แล้วมันถูกหรือมันผิด แล้วทุกคนสามารถทำได้ ทุกคนที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันเป็นสมาธิง่ายๆ ไหม การเป็นสมาธิมันเป็นง่ายๆ ไหม มันเป็นไปได้ยาก

แต่ที่เป็นกันอยู่นี้เป็นสามัญสำนึก สามัญสำนึกเพราะเราศึกษาธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา ศีล สมาธิ ปัญญา สมาธิๆ สมาธิว่างๆ อย่างนี้เอง ว่างๆ ก็ทำอารมณ์ให้มันว่าง

แล้วเวลาที่ภาวนาไม่เป็นนะ เขาบอกว่าจิตนี้ส่งออกไม่ได้ สิ่งส่งออกคืออารมณ์ต่างหาก

อารมณ์มันยังไม่รู้จักเลย อารมณ์ก็ความรู้สึกนึกคิดนี่แหละ แล้วเวลามันสงบแล้ว
ความรู้สึกนึกคิดมันมี มันอยู่กับอะไร อะไรที่มันดำรงชีพอยู่เนี่ย เวลามันปล่อยวางทั้งหมดแล้วสัก
แต่ว่ารู้ มันเป็นจิตล้วนๆ มันไม่มีอารมณ์ใดๆ เลย นั่นมันคืออะไร

แล้วถ้ามันส่งออกๆ มันก็ส่งออกจากความรู้สึกนึกคิดนี้ ความรู้สึกนึกคิดมันเกิดบนอะไร
มันเกิดบนความรู้สึก เกิดบนหัวใจนี้ เวลามันส่งออกไปมันก็จิตส่งออกไ้

เวลาจิตมันส่งออกไป แล้วมันจิตมันส่งออกไป มันส่งออกไปก็ว่างๆ ว่างๆ ใจ แล้วถ้ามันเป็นสมาธิของมันละ สมาธิมันก็ต้องมีภระณะ ๑๕ ๑๖ ๒๐...ส่งออกทั้งนั้นเลย แล้วการส่งออกนั้นส่งออกไปในอะไร

เวลาครูบาอาจารย์ของเราจะ เวลาหลวงปู่ฉันท่านถามพระ “จิตเป็นอย่างไร จิตเป็นอย่างไร จิตดีหรือไม่ดี จิตเป็นอย่างไร” ท่านเป็นห่วง

หลวงตาท่านเล่าให้ฟังประจำ องค์ไหนภาวนาได้ องค์ไหนเริ่มต้นอย่างไร มันเหมือนคนไข้ไปหาหมอนะ ถ้าคนไข้ไปหาหมอบอกอาการแล้วมันจะมีประวัติคนไข้ ครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติมาท่านรู้หมดละ เวลาเราบอกคืออาการของเรา แล้วไขหายไม่หาย ดีขึ้นหรือไม่ดีขึ้น

เวลาท่านถาม “จิตเป็นอย่างไร จิตเป็นอย่างไร”

นี่ไง สัมมาสมาธิออกมาจากจิต สัมมาสมาธิเป็นที่จิต สัมมาสมาธิมันเป็นในความรู้สึก ไม่ใช่เป็นตามตัวอักษรบาลีอย่างนั้น ความคิดเราก็ส่งออกอยู่แล้ว แล้วเรายังต้องส่งออกไป ข้อ ๑. ข้อ ๒. ข้อ ๓. ข้อ ๔.

ไก่อ้า มันห่วงแต่กรงของมันนะ ห่วงแต่จะนับชื่อไม่ถูก มันดันคิด แล้วมันจะไปไหนล่ะ
 ดันไม่มี รากเหง้าไม่มี ดันไม่มีไม่มีราก

เวลาต้นไม้นะ บางสายพันธุ์ตัดกิ่งปักมันออกรากได้ บางสายพันธุ์ แต่นี่หัวใจ ต้นไม้มันเป็นเรื่องของต้นไม้ สิ่งมีชีวิตไม่มีวิญญาณครอง มันแต่ละสายพันธุ์มันสามารถดำรงชีพได้ แต่หัวใจของเรามันมีกิเลสตัณหาความทะยานอยาก

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์เรานะ “จิตนี้แก้ยากนะ จิตนี้แก้ยากนะ”

หลวงตาท่านบอกเลย “กิเลสในหัวใจของคนนี้น่ากลัวที่สุด”

แล้วถ้าต้นมันคุด นั้นกิเลสล้วนๆ นะ กิเลสล้วนๆ แล้วบิดเบือนแม้แต่บาลี บิดเบือนแม้แต่คัมภีร์ คัมภีร์ยังบิดเบือนเอาแต่ตามความพอใจของตน มันน่าเศร้า

ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรานะ แล้วบิดเบือนตามความพอใจของตน แล้วต้องเป็นอย่างนี้จะเป็นสมาธิ

สมาธิอะไร แม้แต่ชื่อสมาธิ ในภาคปริยัติเขาศึกษาเรื่องสมาธิ นั้นมันชื่อ ตัวจริงไม่มี ตัวจริงมันจะเกิดขึ้น มันเกิดขึ้นจากหัวใจของผู้ที่ประพฤติปฏิบัตินั้น ถ้าผู้ที่ประพฤติปฏิบัตินั้นทำไม่ได้ขึ้นมา มันไม่เป็นตัวจริง แล้วผู้ที่ประพฤติปฏิบัตินั้นก็ปฏิบัติตามแต่ต้นคุด

ในเมื่อไม่ลงธรรมและวินัย ในเมื่อจะต้องตัดสินกันโดยคัมภีร์เถื่อน ด้วยความถือความอัตโนมิติของตน แล้วอัตโนมิติแล้ว ถ้าอัตโนมิติแล้วประพฤติปฏิบัติไปนะ ถ้าจิตมันสงบนะ มันจะสังเวช มันจะสังเวช มันจะปลงธรรมสังเวช สังเวชถึงความผิดพลาดของเรา

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติไป เวลามันผิด ผิดแล้วท่านก็ตรวจสอบ ถ้ามันผิดแล้วนะ “โอ! ผิด” เวลาท่านพยายามเข้าไปหาหลวงปู่เสาร์ “นั่นมันไม่เจริญก้าวหน้า มันเป็นเพราะอะไร”

เวลาหลวงตาจิตมันเสื่อม ไปหาหลวงปู่มั่นครั้งแรก จิตมันเสื่อมหมดเลย ทั้งๆ ที่ตัวเองก็ทำสมาธิได้นะ แต่ไม่รอบคอบพอ เพราะว่าไม่กำหนดพุทโธ ดูจิตเฉยๆ ดูจิตเฉยๆ มันก็เป็นสมาธิได้ด้วยสติ ด้วยความสามารถของตน แต่เวลามันเสื่อมแล้วมันไม่มีเหตุผลที่จะคอยบังคับ มันไม่มีเหตุ

ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ

เวลาหลวงปู่มั่นท่านสอนใจ เวลาผู้ที่ประพฤติปฏิบัติแล้วมันเสื่อมไป ท่านบอกว่า มันไม่มีคำบริกรรม

คำว่า “คำบริกรรม” คือการกระทำ นวกรรม คือจิตมันกระทำ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ มันมีเหตุมีผลของมัน เห็นไหม ถ้าต้นมันไม่คด มันต้องมีเหตุมีผลที่จะควบคุมดูแลได้

สิ่งที่มันเสื่อมๆ ไป เรื่องนามธรรมๆ เรื่องความรู้สึกนึกคิดมันละเอียดมาก มันละเอียดแต่เวลามันโทสะ โมหะ แล้วมันหลง เวลามันโกรธ ทำไมไม่ละเอียดละ เวลาคนโทสะเวลามันทำลายเขา ละเอียดที่ไหน ใครๆ ก็เห็น แต่มันละเอียด ละเอียดที่ว่าใจมันไม่ทันใจ มันละเอียดที่ขาดสติไป มันละเอียดที่เจ้าตัวคนที่เป็นไม่รู้ ไม่ทันใจ

แต่ถ้ามันเป็นจริง ใจเจ้าตัว ใจตัวจิตมันรู้ รู้ด้วยสติ ถ้าสติมันทันนะ ถ้าสติมันทัน สติมันทันนี้หยุดหมดละ แล้วสติมันทัน ก็พุทโธต่อเนื่องไปสิ พุทโธต่อเนื่องไป รักษาไว้ ถ้าสติมันทันมันเศร้าใจใจ มันสังเวช ทำไมเราเลวทรามขนาดนี้

เวลาพระปฏิบัติครูบาอาจารย์ของเราะ “ทำไมเราโง่ขนาดนี้ ทำไมเราโง่ขนาดนี้” เวลาหลวงตาท่านไปถามปัญหาหลวงปู่มั่น เวลาท่านตอบมา “ทำไมเราโง่ขนาดนี้ ทำไมเราโง่ขนาดนี้”

แล้วเวลาท่านปฏิบัตินะ เวลาออกจากหลวงปู่มั่นไป ท่านออกไปสองสามวันกลับมาแล้ว ไปสองสามวันกลับมาแล้ว กลับมาเพราะอะไร กลับมาเพราะมันแก้ไม่ได้ มันแก้ตัวเองไม่ได้ใจ เวลามันโกรธมันหลงไปแล้วมันไม่รู้ตัวหรอก แต่เวลาหลวงปู่มั่นท่านชี้ผิวะ! หลุดเลย แล้วท่านก็ทำต่อไป แล้วมันจะมีอยู่อย่างนี้ นี่ผู้ที่ปฏิบัติใจ ถ้าต้นมันตรง

ตรงคืออะไร

ตรงในหัวใจ ชื่อสัตย์ต่อธรรม ชื่อสัตย์ต่อบาลีไวยากรณ์ ชื่อสัตย์

แต่ถ้ามันไม่ชื่อสัตย์ มันคดมาตั้งแต่บาลีเป็นภาษาไทย มันน่าเศร้า เพราะอะไร เพราะถ้าไปที่บาลีมันแปลได้ บาลีมันแปลไปซ้ายไปขวาได้ทั้งสิ้น แล้วแปลมาเป็นภาษาไทย เราไปจับแค่นั้นหรือ แล้วอวดรู้ นี่มันคด ต้นมันคด คดจากหัวใจ คดจากตัวตนของตน คดจากธรรมเนียมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันไม่ชื่อสัตย์จากความเป็นจริง คือไม่ลงธรรม

เราซื้อสัตย์ต่อธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วประพฤติปฏิบัติไปสิ เวลาประพฤติปฏิบัติไปมันขวนมันขวายของมันนะ เวลามันขวนมันขวายไปโดยธรรมชาติ

นี่ไง เวลาหลงปุ้มมันทวนเมตตาทวนเรามาก หลงปุ้มมันนะ ท่านเอาชีวิตของท่านเข้ามาแลกมาแล้ว แล้วธรรมะอยู่ปากตาย ธรรมะอยู่ปากตาย คนที่ปฏิบัติจะรู้ เวลากิเลสมันล่อมันลวงนะ ทำโน่นก็ไม่ได้ ทำนี่ก็ไม่ได้ อดอาหารก็ไม่ได้ มันจะเป็นจะตายทั้งสิ้นนะ

ถ้ามันจะเป็นจะตาย อะไรจะตายก่อน เวลาจะตายก่อน หายหมดเลย ไม่ตาย นี่เอาตายเข้าแลกทั้งสิ้น นี่เวลาถ้ามันซื้อตรงนะ ซื้อตรงต่อธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บูชาด้วยชีวิตของเรา บูชาด้วยการกระทำนี้ แต่ต้องเป็นการกระทำในธรรมวินัยนะ เป็นการกระทำที่ซื้อสัตย์ต่อธรรม มันทำของมันแล้วมันอยู่ในธรรมและวินัยนี้ ไม่อุตุริ ไม่ดัดไม่แปลง ไม่คิดคดทรยศ ไม่หักไม่หันเหออกไปตามแต่ความพอใจของตน

ต้นคุด เวลามันคุด คุดไปอย่างนั้นนะ แล้วผล ผลก็ดูเอาสิ ชักเข้าชักออก ไม่มีอะไรเป็นจริง ไม่มีความซื้อสัตย์ ไม่มีสัจจะอะไรเลย ถ้าจะกล่าวโทษว่ามุสณะะ พลิกไปพลิกมา โทษมุสณะะเยอะเยอะไปหมดละ

แต่เวลาหลงปุ้มมันทวนอยู่นะ เวลาผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ธรรมดานะ เวลาหลงตาทวนขึ้น ไปหาหลงปุ้มมัน ท่านบอก เวลาจะเถียง จะเถียงด้วยความเคารพ

คำว่า “เถียงด้วยความเคารพ” หมายความว่า เวลาเราไปรู้ไปเห็นสิ่งใด เราเป็นผู้รู้เห็นเอง หลงปุ้มดูเลยบอกว่าเห็นจริงไหม จริง เห็นจริงๆ แต่ความเห็นนั้นมันยังไม่จริง แต่เราเห็นจริงๆ

เวลาเราขึ้นไปหาครูบาอาจารย์ เวลาเราเสนอ เราพูดถึงความรู้ความเห็นของเรา ครูบาอาจารย์ท่านก็จะบอกว่ามันไม่ถูกต้อง แต่เราจะเถียงด้วยความเคารพ เพราะเรารู้เราเห็นจริงๆ

แต่เวลาเรารู้เราเห็นจริงๆ ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นจริงท่านพูดคำเดียวเท่านั้นนะ เราหงายท้องเลย หงายท้องหมดละ

เห็นไหม เวลาที่เราเห็นผิด เราเถียงด้วยความเคารพนะ เเถียงเพราะอะไร เพราะความรู้เรา เราเป็นคนที่เห็นเอง ถ้าเราไม่เอาความรู้ความเห็นของเรามาแบกกันอย่างนี้ มันก็ติดอยู่ข้างในใจ เหมือนกับที่ทางภาสิตเขาว่าไง อายครูบาอาจารย์จะไม่ได้ของดี

ถ้าเวลาครูบาอาจารย์มา เราก็ต้องสวณเลย สวณด้วยข้อเท็จจริง ด้วยความเคารพนะ ไม่ใช่สวณด้วยความเป็นพาล

พวกพาลชน พาลชนมันไม่ซื่อสัตย์ มันทำลายทั้งสิ้น นี่ต้นมันคุด คุดเพราะอะไร คุดเพราะกิเลสมันบิดเบือนให้หัวใจมันคุด ถ้ากิเลสมันบิดเบือนหัวใจให้มันคุดแล้ว คุดออกไปโดยกิเลส แล้วมันร้ายกาจนะ มันทำลาย มันทำลายบุคคลคนนั้นๆ บุคคลคนนั้นอยากได้ดี ชิงดีชิงชั่ว เวลามันชิงดีชิงชั่วนะ มันทำด้วยกลอุบายวิธีการ ทำลายกัน ใ้อโฮ! น่ากลัว

คำว่า “น่ากลัวๆ” มันเป็นกรรมของสัตว์นะ เป็นกรรมของสัตว์ หมายความว่า ทำแล้ว ผู้เห็นมันเป็นกรรมสังเวชแล้วน่ากลัว แต่คนทำมันเป็นเวรเป็นกรรมทั้งสิ้น แล้วผู้ที่เห็นมันปลงกรรมสังเวชไป มันสังเวช

จริงๆ แล้วมันสังเวช สพุเพ สตฺตา สัตว์ทั้งหลายๆ อยากให้สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้ที่ฉลาด ให้สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้ที่มีคุณธรรม ให้สัตว์ทั้งหลายมีดวงตาเห็นธรรม ให้สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้บรรลुธรรม แล้วสัตว์มันเป็นไปตามนั้นไหมละ

แล้วถ้าสัตว์มันไม่เป็นตามนั้นนะ ผู้ที่ใจมันเป็นธรรมเห็นแล้วมันสังเวชไป ปลงกรรมสังเวช ไม่ใช่ซ้ำเติมนะ แต่มันสังเวช มันสังเวชว่ามันมีดบอดมัวเมาขนาดนั้นนะ มันยังคุ้ยชักเข้าชั๊กออก ชั๊กออกชั๊กเข้าอย่างนั้นนะ ไม่มีหรอก ไม่มี

ถ้ามันเป็นจริงๆ เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าณะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายกให้สันติภูมิจิโก รู้จำเพาะตน สิ่งทีรู้จำเพาะตน เห็นไหม

เวลาอุปัชฌาย์อาจารย์ เวลาบวชพระแล้วได้กรรมฐาน ๕ แล้วเข้าป่าเข้าเขาไป หรือจะไปอยู่ในสำนักใดก็แล้วแต่ แต่ก็ต้องต่างคนต่างประพฤติปฏิบัติ ต่างคนต่างเข้าทางจงกรมของตน

ในธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ให้พระคฤกลีกัน ให้พระพยายามสำรวจระวังดูแลใจของตน ในทางเดินจงกรม ในทางนั่งสมาธิภาวนา

เวลาเราอยู่กับครูบาอาจารย์มา เราได้อบรมบ่มเพาะมาอย่างนี้ ไม่ให้เดินเข้าไปในเส้นทางของใคร เส้นทางของใครเส้นทางของเขา ในวัดวัดนั้นเหมือนกับอยู่องค์เดียว เส้นทางของเราก็เป็นเส้นทางของเรา เวลามาบรรจบในเส้นทางหลักก็จะลงไปศาลา ลงไปที่โรงน้ำร้อน แต่เวลาเส้นทางหลักแล้วก็แยกไปแต่ละกุฏิ แต่ละที่พัก เป็นของใครของมัน ห้ามเดินผ่านเข้าไป ห้ามเดินผ่านเข้าไปเพราะเขาเดินจงกรมอยู่ เขานั่งสมาธิอยู่ เวลาเราเดินผ่านเข้าไปมันจะหยุด มันจะชะงัก เห็นไหม

เวลาครูบาอาจารย์ของเรา มันเป็นปัจเจก ตั้ง เป็นสันติปฏิภาณ เป็นหัวใจแต่ละหัวใจต้องให้ดูแลกันเอง เวลาดูแลกันเองขึ้นมา เพราะมันเป็นสันติปฏิภาณใจ เพราะมันเป็นสัจจะความจริงในใจของตนใจ มันเป็นภาษาธรรมใจ ภาษาธรรมคือภาษาหัวใจใจ ภาษาหัวใจคือภาษาที่สุขที่ทุกข์นี้ใจ

เวลาหัวใจที่มันทุกข์ มันทุกข์มันยาก มันยากเพราะอะไรละ มันยากเพราะกิเลสตัณหา ความทะยานอยากในใจของมันบีบคั้นใจ

แต่ถ้าเป็นจริงๆ ขึ้นมา กรรมฐาน ๔๐ ห้อง การทำความสงบ ๔๐ วิธีการ พยายามทำความสงบในใจของตน ถ้าใจของตนมันเป็นความสงบได้ ขณิกสมาธิ อุपाจารสมาธิ อปัปนาสมาธิใจ มันเกิดที่ใจของตนใจ เวลามันเกิดที่ใจของตน นี่มันมีต้น ต้นทาง ต้นมันจะตรง ตรงเพราะอะไร

ตรงเพราะข้อสัตย์ต่อธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรงเพราะมีสัจจะ ตรงเพราะมีครูบาอาจารย์ ตรงเพราะครูบาอาจารย์ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านวางข้อวัตรปฏิบัติไว้ใจ เป็นเครื่องอยู่ของใจๆ ใจ ไปทำหัวใจให้เราเชื่อตรงใจ เวลาเชื่อตรง ถ้าเป็นสมาธิก็เป็นสมาธิจริงๆ ใจ เป็นสมาธิที่หัวใจนั้นใจ ถ้าเป็นสมาธิ ขณิกสมาธิ อุपाจารสมาธิ อปัปนาสมาธิ ถ้าเป็นสมาธิก็มีความสุขใจ เป็นสมาธิก็เชื่อมั่นในพระพุทธานุศาสนานี้ เพราะพระพุทธานุศาสนาเกิดจากพุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

แต่นี้ในหัวใจของเรามันไม่ตื่น มันหลับไหลไปกับอารมณ์โลก มันหลับไหลไปกับปุณฺณ ปุณฺณนี่คนหนา หนาด้วยทิวภูมิมานะ หนาด้วยกิเลสค้นหาความทะยานอยาก หนาด้วยความเห็นของตน หนาด้วยการถือตัวถือตนว่ายิ่งใหญ่ หนาว่าตัวเองจะอยู่ค้ำฟ้า หนาว่าคนอื่นจะไม่รู้เท่าทันใจของตน ไม่มี ใครๆ ก็รู้ เขารู้ทั้งนั้นนะ แต่เขามีมารยาท เขาไม่พูด คนที่เขาไม่มารยาท

เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเนะ ท่านพยายามตีวัฏกระทบคราดให้คนนั้นสำนึกได้ ความสำนึกนี้สำคัญนะ เวลาแก้จิตๆ ก็แก้ให้เขาสำนึกได้ เวลาแก้ที่ให้เขาสำนึกได้แล้วให้เขาตรงต่อธรรม เวลาตรงต่อธรรมขึ้นมา เขามีคำบริกรรมของเขา เขารักษาหัวใจของเขา

ถ้ารักษาหัวใจของเขา ถ้าจิตของเขาพุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานใจ พุทธะคือธาตุรู้ในหัวใจของเราเนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาจะรื้อสัตว์ชนสัตว์ก็รื้อสัตว์ชนสัตว์จากพุทธะนี้ไง ไม่ใช่หญิง ไม่ใช่ชาย ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน ไม่ใช่เราไม่ใช่เขา ไม่ใช่ใครๆ ทั้งสิ้น

สิ่งที่เป็นตัวเป็นตน เป็นเราเป็นเขา มันเป็นที่กรรมการปกครอง มันเป็นที่สังคมโลก มันเป็นที่วัฒนธรรม มันเป็นที่สังคมให้ค่า สังคมให้ค่าขึ้นมาแล้ว แล้วเวลาเข้ามาแล้ว จะมาจากชนชั้นวรรณะใดก็แล้วแต่ เวลามาบวชในพระพุทธศาสนาแล้วเป็นอีกาขาวเหมือนกันหมด ไม่มีชนชั้น ศีล ๒๒๗ เหมือนกัน นี่แค่ธรรมและวินัยนะ

เวลาปฏิบัติไป เวลาจิตสงบมันระดับขึ้นมา ไม่ใช่ต้นคด ต้นคด ปลายตรงไม่มี หลวงปู่มั่น ท่านพูด คำนี้เป็นคำของหลวงปู่มั่น “ต้นคด ปลายตรงไม่มี”

ต้นมันคด ท่านถึงพยายามจะปรับปรุงให้วงกรรมฐานชื่อตรง ชื่อตรงกับหัวใจของตน อย่าไปบิดไปเบือน มันจะบิดเบือนไง จำเขามาทั้งนั้น เดียวนี้การสื่อสารมันเร็ว

เวลาธรรมะของหลวงปู่มั่นนี่ไง “ต้นคด ปลายตรงไม่มี” เป็นหลวงปู่มั่นย้ำไว้ หลวงปู่มั่นสอนไว้

แล้วเวลาหลวงปู่มั่นท่านสอนหลวงตา “อย่าทิ้งผู้รู้ อย่าทิ้งพุทธโธ จะไม่เสีย”

อย่าทิ้งผู้รู้ นะ อย่าทิ้งหัวใจของตน อย่าเชื่อใครทั้งสิ้น ใครจะแสดงธรรม ใครจะสั่งสอน
อบรมสั่งสอนอย่างไร ฟัง แต่ไม่ทิ้งหัวใจของตน

ไม่ทิ้งผู้รู้ ไม่ทิ้งพุทโธ ไม่เสีย

เวลาหลวงปู่มันท่านห่วง เพราะว่าพวกเรามันอ่อนแอ ทารกน้อยไร้เดียงสา หิวกระหาย
ใครยื่นสิ่งใดก็จะเสวย ก็จะกินของเขาทั้งสิ้น คิดว่านี่ให้ธรรมเป็นทานๆ ก็จะมาเขานะ งาน
ขึ้นมา ยาพิษทั้งนั้นนะ ยาพิษเพราะอะไร ยาพิษเพราะเราไม่มีสติปัญญาเท่าทันกับความรู้สึกลึก
นึกคิดนี้ได้

ฉะนั้น เวลาหลวงปู่มันถึงทิ้งไว้ สั่งหลวงตาไว้เอง “ถ้าเราไม่อยู่แล้วนะ อย่าทิ้งผู้ อย่าทิ้ง
พุทโธ แล้วไม่เสีย”

เวลาไปรู้ไปเห็นสิ่งใดขึ้นมาแล้ว ถ้าตัดสินใจไม่ได้ ไปรู้ไปเห็นเงา ที่เขาบอกว่าเขานั่งสมาธิ
มา เขารู้เขาเห็นมา นี่เขาดีแต่ปาก เขาคด คดในใจ คดในการปฏิบัติ คดเพราะกิเลสตัณหา
ความทะยานอยาก คดเพราะไม่มีวิเวก คดเพราะไม่แก้ไข

เวลาเราไปรู้ไปเห็นสิ่งใด ถ้ามันรู้เห็นสิ่งใด ถ้ามันแก้ไขไม่ได้ กลับมาที่ผู้รู้ ให้พุทโธชัดๆ
กลับมาที่ผู้รู้

ธรรมชาติของจิตรู้ได้หนึ่งเดียวเท่านั้น แต่พวกเราจิตมันไว แล้วเราคิดซับซ้อน ซับซ้อน
แล้วเราคิดได้มากๆ แต่ความจริงจิตรู้ได้หนึ่งเดียวในปัจจุบันของมัน แล้วถ้าไปเห็นสิ่งใดแล้วเรา
ตัดสินใจไม่ได้ ให้กลับมาที่ผู้รู้ ให้กลับมาที่พุทโธๆ ชัดๆ ถ้าพุทโธชัดๆ พุทโธเด่นชัดขึ้น

เวลาภาวนานะ เวลาพุทโธชัดๆ ขึ้นมา จะเห็นเป็นภาพ เป็นรูปพระพุทธรูปองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าใสสะอาดเลยก็มี ถ้าไม่มีก็ไม่มีปัญหา ขอให้สติ ให้จิตใจของเรามั่นคง จะ
เจอสิ่งใดให้กลับมาที่นี้ นี่หลวงปู่มันท่านสั่งไว้

แล้วต้นคุด ปลายตรงไม่มี เพราะท่านห่วง ต้นมันคุด ปลายตรงไม่มี ถึงมีข้อวัตรปฏิบัติให้
ให้เป็นเครื่องอยู่ของจิต ให้ได้อบรมบ่มเพาะ ถ้ากิเลสมันดินมันรอน กิเลสมันครอบมันงำ เราไม่มี
สติปัญญาเท่าทันมันนะ เรามีข้อวัตร

เวลาที่ว่า หลวงตาท่านขึ้นอุปัฏฐากท่านไง “มหา มหาไม่ต้องขึ้นมานะ มหาพรรษามากแล้วแหละ ให้พระเล็กเณรน้อยมันขึ้นมา มันจะได้มีข้อวัตรติดหัวใจมันไป”

คำว่า “ข้อวัตร” คือมาอุปัฏฐากอุปถัมภ์ มาทำข้อวัตรกับท่าน รับบาตร เช็ดบาตร ภูบาตร เพราะอะไร เพราะเวลาเขาโตขึ้นมาเขาก็ต้องเช็ดบาตร ภูบาตร อย่างที่กำกับหลวงปู่มนั้นนี้ แล้วถ้ามันไม่ทำ สิ่งนั้นมันเคยทำ ถ้ามันไม่ทำ ถ้ามันคดมันก็ว่าฉันใหญ่แล้ว ฉันโตแล้ว ฉันเป็นหัวหน้าใหญ่

แต่ถ้ามันตรงต่อธรรม ไม่ใช่ต้นคุด มันจะสอดคล้องกับสิ่งที่ได้อบรมบ่มเพาะมาจากหลวงปู่มนั้น ได้รับการบ่มเพาะมาจากหลวงตาพระมหาบัว ได้รับการบ่มเพาะมา มันทำ นี่มันชื่อตรง ตรงต่อธรรม ตรงต่อข้อวัตรปฏิบัติ ตรงต่อการกระทำ แล้วผลมันจะเกิดขึ้นมา เกิดขึ้นมาจากด้วยอาณิสส อานิสสของธรรม อานิสสของการกระทำ ทำดันให้มันตรง

ถ้าดันมันตรง เวลามันมีความสงบระงับเข้ามา คนที่อยู่ในข้อวัตรปฏิบัติ อยู่ในศีลในธรรมมันอบอุ่น มันมีพระพุทธเจ้าคุ้มครอง ธรรมและวินัยคุ้มครอง ค้ำชีวิต นี่ถ้ามันชื่อตรงต่อธรรม

แต่ถ้ามันคด ถ้ามันคดมันว่ามันยิ่งใหญ่ มันเหลวไหล มันไร้หลักการ มันไม่มีจุดยืนอะไรเลย ชักเข้าชักออก ชักออกชักเข้าอยู่อย่างนั้นนะ อะไรของมึงวะ แล้วธรรมอยู่ที่ไหนล่ะ

ธรรมไม่ทุจริต ไม่โกหกไม่มดเท็จ ศีล ๕ ยังไม่ได้เลย มุสาวาจามันยังไม่ได้เลย ชักเข้าชักออก ชักออกชักเข้า

แต่เวลาหลวงตาท่านอยู่กับหลวงปู่มนั้นนะ เวลามีปัญหาขึ้นไป ไปหาท่าน ‘ต้อง’ ปฏิบัติอย่างนั้นต้องเป็นอย่างนี้ พุทโธๆ ไปต้องเป็นสมาธิ ปัญญาอบรมสมาธิต้องเป็นสมาธิ ถ้าเป็นสมาธิยกขึ้นสู่วิปัสสนามันจะชำระกิเลสเป็นชั้นๆ เข้าไป ต้องๆ ต้องขณะจิต เวลามันปล่อยวางๆ ปล่อยวางนี่ตักคปหาน เวลาเราไปทำแล้วมันจะไปตรง

เราไม่เรียนบาลีอะไรมาเลย เรื่องการศึกษาทางศาสนาเราไม่มีเลย แต่เวลาปฏิบัติไปแล้วนะ อ้อ! เป็นอย่างนี้เอง ตักคปหาน อ้อ! มันปล่อยอย่างนี้เนาะ ปล่อยแล้วปล่อยเล่า ตักค

ปหานของชั่วคราว เวลามันสมุจเฉทปหาน พับ! เวลากิเลสมันขาด โอ้โฮ! นี่ไง ขณะจิต เวลา
หลวงตาทำนพุดถึงขณะจิต อ้อ! เข้าใจ แล้วขณะจิตคือนิโรธ เพราะกิเลสมันขาด

แล้วไอ้พวกต้นคุด ต้นคุดแล้วก็มันคุด คุดเข้าไปในใจ “ขณะก็ไม่ต้อง ขณะไม่มี” ไม่มี
เพราะอะไร ไม่มีเพราะพุดไม่ได้

ถ้าพุดเรื่องขณะ ผู้ที่เขามีขณะ เขาจะซักถามว่าขณะเป็นอย่างไร นี่ไง ธมฺมสากัจฉา
เอตมฺมํคฺลมุตฺตมํ ใจ การสนทนาธรรมเป็นมงคลประเสริฐ เป็นมงคลชีวิต เป็นมงคลของการ
ปฏิบัติ ถ้ามันเป็นขณะ ขณะเป็นอย่างไร

ขณะที่ ข. ไข่ ณ. เณร สระอะไ

ขณะคือนิโรธ นิโรธคือดับทุกข์ ดับทุกข์ในอริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ ด้วยมรรค ๘ ชัดเจน
ปฏิบัติด้วยความซื่อตรง ด้วยความเคารพธรรมและวินัย ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ธรรมะจะ
ประกาศกลางหัวใจ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรม กราบคุณธรรม กราบจากการที่ท่านได้
เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ พระปัจเจกพระพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ

สาวก สาวกะ มนุษย์เราชี้เหม็น เกิดมาไม่เหยียบแผ่นดินผิด เกิดมาพบพระพุทธศาสนา
เกิดมามีอำนาจวาสนา ด้วยนับถือศาสนาพุทธ แล้วยังมีศรัทธาความเชื่อมาในการประพฤติ
ปฏิบัติ แล้วจะทำให้ต้นมันคุดไซ้ไหม

ไอ้ที่เขาคุดไป เขาคุดเพราะกิเลสค้นหาความทะยานอยากในใจมันมีดับอด ไอ้นั่นมัน
คุดไปแล้ว ไอ้เราถ้าไม่มีสติปัญญา ก็วิ่งตามให้มันคุดไปซะ คุดแล้วมันก็พันคุดไป มันมุดเข้าไป
ในกามไฉ เวลามันคุดมันก็มุดดินหมดไฉ มันไม่มีอะไรเป็นขึ้นเป็นอันไฉ แล้วสูญเปล่า ไม่ใช่สูญ
ธรรมดานะ กรรมของสัตว์ สายนุญสายนกรรม ทำสิ่งใดได้อย่างนั้น

กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน กรรมจำแนกสัตว์ให้มีความแตกต่าง

สติ สมาธิ ปัญญา จำแนกผู้ที่ประพฤติกปฏิบัติเข้าสู่ธรรมหรือเข้าสู่รอกอเวจี ชักเข้าชักออกอยู่อย่างนั้นนะ เพราะต้นมันคด ต้นคด ปลายตรงไม่มี

หลวงปู่มั่นท่านวางแนวทางไว้ แล้วท่านพยายามทำให้มันตรง “จำหลวงปู่ขาวไว้ละ จำหลวงตามหาบัวไว้ละ” นี่คือนั่นมันตรงไง ตรงมาจากหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ตรงมาจากครูบาอาจารย์ของเรา ตรงมาจากการประพฤติปฏิบัติ ตรงมาจากการอบรมบ่มเพาะ ตรงมาจากการกระทำ แล้วมันเกิดจริงๆ มันเกิดความรู้ความเห็นในใจ เป็นปัจเจกตั้ง สันติภูมิรู้โก รู้จำเพาะ รู้จริงๆ

รู้ไม่จริงจะมีจุดยืนได้อย่างไร รู้ไม่จริงจะมีคุณธรรมได้อย่างไร แล้วคุณธรรมเป็นอย่างไร ละ คุณธรรมเป็นอย่างไร

คุณธรรมอยู่ในหัวใจนั้นเป็นธรรมชาติ ธาตุของธรรม

โลกเป็นขันธมาร ชันธ์ ๕ เป็นมาร จิตก็เป็นมาร แต่พระอรหันต์เป็นภาวะ ไม่มีมาร เป็นขันธธรรม ธรรมชาติ ธาตุของธรรมอยู่ในหัวใจนั้น เหว้ง